

Η δίκη της Νυρεμβέργης (Ντέιβιντ Ίρβινγκ)

Μετά την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου με την ήττα των Γερμανών, οι νικητές σύμμαχοι συγκρότησαν ειδικό δικαστήριο, στο εδώλιο του οποίου οδηγήθηκαν και δικάστηκαν μερικές από τις ηγετικές μορφές του ναζιστικού καθεστώτος. Η δίκη που έλαβε χώρα στην γερμανική πόλη Νυρεμβέργη, ξεκίνησε στις 20 Νοεμβρίου 1945 και τελείωσε την 1η Οκτωβρίου 1946. Οι περισσότεροι κατηγορούμενοι κρίθηκαν ένοχοι και όσοι καταδικάστηκαν σε θάνατο, οδηγήθηκαν στην

αγχόνη στις 16 Οκτωβρίου 1946 (αν και ο σημαντικότερος κατηγορούμενος Χέρμαν Γκέρινγκ, πρόλαβε κι αυτοκτόνησε με υδροκυάνιο, μία ημέρα πριν τον απαγχονισμό του). Ωστόσο, η δίκη αυτή, η οποία έμεινε στη ιστορία ως «Η δίκη της Νυρεμβέργης», παρ' ότι φαινομενικά ικανοποιούσε το «περί δικαίου αίσθημα» και ειδικά το αίσθημα όσων δεινοπάθησαν από τους ναζί, στη βάση της αμφισβητήθηκε έντονα.

Ο Ντέιβιντ Ίρβινγκ, είναι Βρετανός ιστορικός και αναθεωρητής της Ιστορίας. Δεν έχει σπουδάσει την επιστήμη της Ιστορίας, ωστόσο η μεθοδικότητά του ως προς την τεκμηρίωση των επιχειρημάτων του, έχει αναγνωριστεί και από επικριτές του, οι οποίοι τον κατηγορούν ότι παρουσιάζει την Ιστορία μονόπλευρα και διαστρεβλωμένα. Ο Ίρβινγκ έχει διωχθεί ποινικά και έχει φυλακιστεί για τις απόψεις του (άρνηση του Ολοκαυτώματος), ενώ σε αρκετές χώρες απαγορεύεται η είσοδός του σ' αυτές, καθώς και η διάθεση των βιβλίων του.

Όπως και σε άλλα έργα του, έτσι κι εδώ, χρησιμοποιεί όσο το δυνατόν περισσότερες πρωτογενείς πηγές (κρατικά αρχεία, δημοσίευτα ημερολόγια, προσωπικές μαρτυρίες και συνεντεύξεις κ.ά.). Όπως αναφέρει στον πρόλογο του βιβλίου του, όπου παραθέτει τις κυριότερες των πηγών του: «*Η πλουσιότερη πηγή στην οποία προσέφυγα επανειλημμένα τα χρόνια που μεσολάβησαν, ήταν οι φάκελοι του επικεφαλής των Αμερικανών κατηγορών, του αείμνηστου δικαστή Ρόμπερτ Τζάκσον. Αν η ιστορία που θα διηγηθούμε χρειάζεται έναν κεντρικό ήρωα, τότε αυτός είναι ο Τζάκσον*». Ο Ίρβινγκ, αναφερόμενος μ' έναν σχετικό σεβασμό στον Τζάκσον, λέει επίσης: «*Αν υπήρχε ένας άνθρωπος που θα μπορούσαν*

να εμπιστευθούν οι Γερμανοί για να έχουν μια τίμια δίκη, αυτός φαινόταν πως ήταν ο Τζάκσον... Είχε από την αρχή τοποθετηθεί εναντίον μιας τέτοιας δίκης. “Αν η πρόθεσή μας είναι να εκτελέσουμε τους Γερμανούς για λόγους πολιτικής”, είχε πει σε μια ομιλία του, όταν οι εχθροπραξίες στην Ευρώπη πλησίαζαν στο τέλος τους, “ας γίνει έτσι, αλλά να μην καλύψουμε αυτή μας την ενέργεια με έναν νομικό μανδύα. Αν είσαστε αποφασισμένοι να εκτελέσετε κάποιον οπωσδήποτε, δεν υπάρχει λόγος να γίνει δίκη. Ο κόσμος δεν σέβεται τα δικαστήρια που συγκροτούνται απλώς και μόνο για να καταδικάσουν. Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε τον νόμο σε ανυποληψία, αν ψευδοδικαστήρια συγκαλούνταν με προαποφασισμένη την ετυμηγορία τους”».

Στο συγκεκριμένο βιβλίο, ο Ίρβινγκ δεν αρνείται τα ναζιστικά εγκλήματα (ή έστω, δεν μπαίνει στην διαδικασία αυτή), αλλά εστιάζει κατ’ αρχάς στη νομική πλευρά του ζητήματος, δηλαδή στην νομιμότητα του εν λόγω δικαστηρίου και της αντίστοιχης δίκης (και δεν είναι ο μόνος). Πιο συγκεκριμένα:

α) Κατά πόσον ήταν ανεξάρτητο ένα δικαστήριο, το οποίο ήταν δημιούργημα των νικητών του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου και μόνον.

β) Οι κύριες κατηγορίες με βάση τις οποίες δικάστηκαν και καταδικάστηκαν οι ναζί, ήταν τα «εγκλήματα κατά της ειρήνης και της ανθρωπότητας». Αυτός ο όρος, πέραν του ότι ήταν αρκετά ανοιχτός σε ερμηνεία (θα μπορούσε να βαπτισθεί έτσι, ένα οποιοδήποτε έγκλημα, με τις ανάλογες συνέπειες), αντιμετώπιζε και μια άλλη, αρκετά προφανή αδυναμία: Νομικώς, τέτοια αδικήματα δεν υπήρχαν πριν τη σύσταση αυτού του δικαστηρίου, ή πιο ακριβέστερα, πριν αποκρυσταλλωθεί η πρόθεση των Συμμάχων να οδηγήσουν τους Γερμανούς σε δίκη -δημιουργήθηκε δηλαδή εκ των υστέρων. Επομένως, η αναδρομική ισχύς των συγκεκριμένων κατηγοριών (όσο κι αν δεν αμφισβητεί κανείς, ότι πράγματι έγιναν εγκλήματα και μάλιστα τερατώδη), οδήγησε στην καταπάτηση του διαχρονικού νομικού αξιώματος του Διεθνούς Ποινικού Δικαίου, που λέει: «Nullum crimen, nulla poena, sine lege» («Κανένα έγκλημα, καμμία ποινή, άνευ υφιστάμενου νόμου»).

γ) Οι νικητές που τώρα δίκάζαν τους ηττημένους, είχαν πραγματοποιήσει κι αυτοί παρόμοια «εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας» (η εκτέλεση χιλιάδων Πολωνών στο δάσος του Κατίν από τους Σοβιετικούς, η ρίψη της ατομικής βόμβας σε Χιροσίμα και Ναγκασάκι από τους Αμερικανούς, ο βομβαρδισμός και η ισοπέδωση γερμανικών πόλεων, όπως η Δρέσδη και το Αμβούργο, από Βρετανούς κι Αμερικανούς κ.ά.). Αυτά τα εγκλήματα αποσιωπήθηκαν στην εν λόγω δίκη. Ο

«εισαγγελέας του Στάλιν», Αντρέι Βισίνσκι, ήταν σαφής: *«Ο επικεφαλής των κατηγορών πρέπει να διακόπτει τον κατηγορούμενο όταν είναι αναγκαίο και να μην του παρέχει την ευκαιρία να κάνει αντισοβιετικές δηλώσεις»*. Σύμφωνα με το άρθρο 6 της «Συμφωνίας του Λονδίνου», θεωρούνταν ως έγκλημα πολέμου «η εσκεμμένη καταστροφή πόλεων» και μάλιστα με αναδρομική ισχύ. Η ειρωνεία εντοπίζεται στο ότι η «Συμφωνία του Λονδίνου», υπεγράφη μόλις δυο ημέρες μετά από τον βομβαρδισμό της Χιροσίμα από τους Αμερικανούς, ενώ την επόμενη ημέρα της υπογραφής, βομβάρδισαν και το Ναγκασάκι...

δ) Υπήρξε καταφανέστατη διάκριση σε βάρος των συνηγόρων υπεράσπισης των ναζί. Π.χ. εκτός του ότι δεν είχαν δικαίωμα να αμφισβητήσουν την αρμοδιότητα, την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του δικαστηρίου, από εκεί και πέρα, σε αντίθεση με τους κατήγορους, οι αγορεύσεις τους έπρεπε να εγκρίνονται προηγουμένως από το δικαστήριο (δηλαδή λογοκρίνονταν)· δεν είχαν το δικαίωμα πρόσβασης σε κρατικά αρχεία (κι επομένως σε αποδεικτικά στοιχεία)· δεν είχαν το δικαίωμα να επικαλεστούν το επιχείρημα ότι οι κατηγορούμενοι εκτελούσαν άνωθεν εντολές· δεν είχαν το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν ως επιχείρημα ότι «τα ίδια κάνατε κι εσείς»· δεν είχαν το δικαίωμα να αμφισβητούν την γνησιότητα των στοιχείων της κατηγορούσας αρχής· δεν μπορούσαν να φέρουν στο δικαστήριο όσους μάρτυρες έκριναν αναγκαίους, καθώς υπήρχε επιλεκτικός περιορισμός ως προς τον αριθμό (μόνο για την υπεράσπιση)· οι συνήγοροι υπεράσπισης, ήταν υποχρεωμένοι εκ των προτέρων να πληροφορούν το δικαστήριο ποιους μάρτυρες θα καλέσουν, τι θα καταθέσουν και τι ακριβώς αποσκοπούσαν να αποδείξουν με τις καταθέσεις αυτές (κάτι τέτοιο λειτουργούσε προς όφελος της κατηγορούσας αρχής).

Αν και το δικαστήριο ονομάστηκε «Διεθνές Στρατιωτικό Δικαστήριο», στην πραγματικότητα οι μόνοι στρατιωτικοί στη σύνθεσή του προέρχονταν από τη Σοβιετική Ένωση. Σύμφωνα με τον Τζάκσον, ονομάστηκε έτσι («στρατιωτικό») *«για να το διακρίνουν από τα πολιτικά δικαστήρια οπουδήποτε στον κόσμο και έτσι να μην αποτελέσει κανενός είδους προηγούμενο και επομένως, καμμιά από τις ενέργειες και τις ενώπιόν του διαδικασίες να μην λογίζεται δεδικασμένο για κανένα πολιτικό ή ποινικό δικαστήριο οπουδήποτε»*.

Στις μυστικές διαπραγματεύσεις και συζητήσεις που προηγήθηκαν της σύστασης του δικαστηρίου, οι Βρετανοί είχαν προτείνει να μην γίνει καμμία δίκη και οι ναζί να εκτελούνται με τη σύλληψή τους (μαζί τους ήταν σύμφωνοι και οι Αμερικανοί). Αυτοί που επέμεναν στη δίκη, ήταν οι Σοβιετικοί, με το σκεπτικό ότι εξόντωση

των ναζί χωρίς δίκη θα τους ηρωοποιούσε και θα έδινε πολιτική διάσταση σε ένα θέμα στρατιωτικής φύσεως. Βεβαίως, όταν οι Σοβιετικοί μιλούσαν για δίκη, προφανώς εννοούσαν δίκη «σοβιετικού τύπου», όπως διαφαίνεται κι απ' τα λεγόμενα του επικεφαλής της σοβιετικής κατηγορούσας αρχής, στρατηγού Νικιτσένκο: *«Αντιτίθεμαι στην ουτοπία που θέλει οι δικαστές οι οποίοι θα αποτελέσουν το Δικαστήριο να είναι αμερόληπτοι -διαβάζουν και αυτοί εφημερίδες όπως όλος ο κόσμος, και η ενοχή αυτών των εγκληματιών είναι απόλυτα ξεκάθαρη. Το μόνο που έχουν να κάνουν οι δικαστές είναι να αποφασίσουν για την ανάλογη ποινή, χωρίς χρονοβόρες προκαταρκτικές διαδικασίες»*.

Αυτό όμως που προκαλεί δέος, ήταν η πρόθεση των Συμμάχων να λάβουν πολεμικές αποζημιώσεις, όχι μόνο σε χρήμα και υλικά αγαθά, αλλά και σε...ανθρώπινο είδος. Με άλλα λόγια, συζητήθηκε πολύ σοβαρά το ενδεχόμενο, να σταλούν Γερμανοί πολίτες σε στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας των συμμαχικών χωρών. Όσοι Γερμανοί συμμετείχαν με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, στις διάφορες ναζιστικές οργανώσεις, ανεξαρτήτως εάν είχαν διαπράξει εγκλήματα ή όχι, θα κρίνονταν ως ένοχοι. Αυτό πρακτικά θα σήμαινε ότι εκατομμύρια Γερμανών πληρούσαν τις προϋποθέσεις των κατάδικων. Οι ανάγκες των συμμαχικών χωρών σε τέτοιου είδους ανθρώπινο δυναμικό, υπολογίστηκαν σε 7 έως 10 εκατομμύρια άτομα. Από αυτά, τα μισά τα χρειαζόνταν η Σοβιετική Ένωση. Μάλιστα, στο Βέλγιο και στη Γαλλία, είχε ήδη πραγματοποιηθεί μια τέτοιου είδους «αποζημίωση», με Γερμανούς και Ιταλούς αιχμαλώτους, τους οποίους οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί τους κοστολογούσαν αναλόγως με τον στρατιωτικό βαθμό τους, ενώ ήδη από τον Σεπτέμβριο του 1945 είχαν πάρει τον δρόμο για τα σοβιετικά στρατόπεδα, 200.000 Γερμανοί αιχμάλωτοι. Όπως αναφέρει ο Ίρβινγκ, «ενώ η δίκη της Νυρεμβέργης βρισκόταν περίπου στη μέση της διάρκειάς της, το Συμβούλιο Ελέγχου των Συμμάχων εξέδωσε τον Φεβρουάριο του 1946 έναν νέο νόμο στις ζώνες των Δυτικών, σύμφωνα με τον οποίο, όλοι οι Γερμανοί ηλικίας από δεκατεσσάρων μέχρι εξήντα πέντε ετών και όλες οι Γερμανίδες μεταξύ δεκαπέντε με πενήντα ετών, θα μπορούσαν να υποχρεωθούν σε καταναγκαστική εργασία. Άρνηση εργασίας θα είχε ως συνέπεια την κατάσχεση του δελτίου τροφίμων -ποινή που θεωρήθηκε "απάνθρωπη" από το Δικαστήριο, όταν επιβαλλόταν από τους Γερμανούς». Η θέση του Τζάκσον πάνω σ' αυτό το ζήτημα ήταν μάλλον ξεκάθαρη και σύμφωνη με τη κοινή λογική: *«Αυτό που χρειάζεται ο κόσμος, δεν είναι να βγουν κάποιοι κατάδικοι από ένα στρατόπεδο συγκεντρώσεως και να μπουν άλλοι σε κάποιο άλλο, αλλά να δοθεί ένα τέλος σ'*

αυτή την ιδέα των στρατοπέδων».

Είναι μάλλον ευνόητο, ότι αυτό που παρουσιάζει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον στο βιβλίο του Ίρβινγκ, είναι το παρασκήνιο. Και μόνο γι' αυτόν τον λόγο, είναι μια πρόκληση για τον αναγνώστη να το διαβάσει, εμβαθύνοντας έτσι στην πραγματική Ιστορία...
